

บทวิเคราะห์ผลกระทบของการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ต่อภาคเกษตรของประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลี

๑. สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19)

ญี่ปุ่น จากข้อมูลพบว่า ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ญี่ปุ่นตรวจพบผู้ติดเชื้อ COVID-19 ในประเทศแล้วจำนวน ๑๔๖ ราย^๑ เสียชีวิตแล้วจำนวน ๑ ราย โดยตรวจพบใน ๑๖ จังหวัดทั่วประเทศ ได้แก่ จังหวัด Hokkaido จังหวัด Tochigi จังหวัด Saitama จังหวัด Chiba จังหวัด Tokyo จังหวัด Kanagawa จังหวัด Ishikawa จังหวัด Aichi จังหวัด Mie จังหวัด Kyoto จังหวัด Osaka จังหวัด Nara จังหวัด Wakayama จังหวัด Fukuoka จังหวัด Kumamoto และจังหวัด Okinawa^๒ การระบาดเข้าสู่ระยะที่ ๓ มีการตรวจพบผู้ติดเชื้อซึ่งไม่มีประวัติเดินทางไปประเทศจีนหรือสัมผัสกับผู้ติดเชื้อรายก่อน ทั้งนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นห้ามการเดินทางเข้าประเทศของชาวต่างชาติที่มีประวัติเดินทางไปยังมณฑลหูเป่ย์และมณฑลเจ้อเจียงในช่วงระยะเวลา ๑๔ วันที่ผ่านมา และชาวจีนที่ถือหนังสือเดินทางซึ่งออกโดย ๒ มณฑลข้างต้น นอกจากนี้ล่าสุดรัฐบาลได้เรียกร้องให้ประชาชนหลีกเลี่ยงการเดินทางออกจากบ้านที่ไม่จำเป็น ตลอดจนให้บริษัทพิจารณาการทำงานที่บ้านของพนักงาน และผู้จัดงานกิจกรรมต่างๆ ทบทวนความจำเป็นในการจัดงานซึ่งรวมถึงการเตรียมมาตรการป้องกันการแพร่กระจายของโรค

สาธารณรัฐเกาหลี จากการรายงานของกระทรวงสาธารณสุขสาธารณรัฐเกาหลี ณ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ มีผู้ติดเชื้อ ๘๓๓ ราย เสียชีวิตแล้วจำนวน ๗ ราย โดยตรวจพบในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ จังหวัดคยองกีโด จังหวัดคังวอนโด จังหวัดคยองซังนัมโด จังหวัดชอลลาโด จังหวัดชุงชองนัมโด และเกาะเจจู ซึ่งปริมาณผู้ติดเชื้อยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดรัฐบาลออกมาตรการเร่งด่วนตามหาบุคคลที่เคยติดต่อกับผู้ติดเชื้อ รักษาผู้ป่วยที่ยืนยันแล้วให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และให้ผู้ต้องสงสัยกักกันตนเองภายใน ๑๔ วันเพื่อดูอาการ นอกจากนี้ได้ประกาศจัดสรรงบประมาณในการตรวจหาการติดเชื้อฯ แก่สถานพยาบาลทั่วประเทศ

๒. ผลกระทบของการระบาดของ COVID-19 ต่อภาคเกษตร

ญี่ปุ่น

๑) ปริมาณนำเข้าผักจากจีนลดลง ปัจจุบันญี่ปุ่นมีการพึ่งพาผักที่นำเข้าจากจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผักที่มีน้ำหนักมาก เช่น กะหล่ำปลี ผักกาดขาว และหอมใหญ่ เนื่องจากเกษตรกรญี่ปุ่นมีอายุสูงขึ้นจึงขาดแคลนแรงงานการผลิตผักดังกล่าว ผลจากการระบาดฯ ส่งผลให้รัฐบาลจีนออกมาตรการจำกัดการเคลื่อนที่แหล่งผลิตผักของจีนที่จะส่งออกมาญี่ปุ่นขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยว การขนส่ง และการส่งออก โดยจากข้อมูลด่านกักกันพืช กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงญี่ปุ่น (MAFF) พบว่า ในช่วง ๓ สัปดาห์แรกของเดือน กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ปริมาณผักที่นำเข้าจากจีนซึ่งผ่านด่านกักกันพืชลดลงอย่างเห็นได้ชัด

^๑ จำนวนดังกล่าวไม่นับรวมผู้ติดเชื้อที่เป็นผู้โดยสารเรือสำราญ Diamond Princess จำนวน ๖๙๒ ราย เสียชีวิต ๓ ราย (ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓)

^๒ ข้อมูลรวบรวมโดยหนังสือพิมพ์ Nikkei

ตารางที่ ๑ ปริมาณผักที่ญี่ปุ่นนำเข้าจากจีนซึ่งผ่านด่านกักกันพืชในช่วง ๓ สัปดาห์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ ปี ๒๕๖๓ เปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี ๒๕๖๒

รายการ	ปริมาณผักนำเข้าจากจีนที่ผ่านด่านกักกันพืชในช่วง ๓ สัปดาห์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ (กก.)		ร้อยละเปลี่ยนแปลง (%)
	๒๕๖๒	๒๕๖๓	
ผักกาดขาว	๓๗,๕๐๐	๑,๑๘๕	-๙๗
กะหล่ำปลี	๑,๘๖๐,๕๕๖	๓๓๘,๗๐๕	-๘๒
หัวไชเท้า	๒๒๙,๓๙๐	๗๙,๖๐๐	-๖๕
หอมใหญ่ (ปอกเปลือก)	๙,๐๒๑,๖๐๐	๓,๔๙๘,๔๘๐	-๖๑
แครอท	๒,๙๖๔,๘๐๐	๑,๒๙๒,๒๐๐	-๕๖
ต้นหอม	๒,๗๖๙,๓๐๒	๑,๔๖๑,๐๗๓	-๔๗

ที่มา: ด่านกักกันพืช กระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงญี่ปุ่น (MAFF)

ปริมาณนำเข้าที่ลดลงส่งผลให้ราคาผักนำเข้าจากจีนปรับตัวสูงขึ้น จึงทำให้ผู้ประกอบการร้านอาหารและร้านจำหน่ายกับข้าวบางรายเริ่มหันไปใช้ผักที่ผลิตในประเทศทดแทน อย่างไรก็ตามผักบางชนิด เช่น หอมใหญ่ (ปอกเปลือก) ญี่ปุ่นยังไม่มีความพร้อมในการผลิตอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ในปีฤดูหนาวของญี่ปุ่นมีอากาศอุ่นกว่าทุกปี ส่งผลให้ผักเจริญเติบโตดี มีผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมาก จึงทำให้ราคาผักในประเทศอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ ประกอบกับยังมีผักที่นำเข้าจากจีนช่วงก่อนเทศกาลตรุษจีนอยู่ในสต็อก ส่งผลให้ปัจจุบันราคาผักที่ผลิตในประเทศยังไม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามหากการระบาดฯ ยืดเยื้อ หลายฝ่ายมองว่าสถานการณ์อาจเปลี่ยนไป จึงจำเป็นต้องติดตามปริมาณนำเข้าผักและแนวโน้มราคาผักที่ผลิตในประเทศอย่างต่อเนื่อง

๒) ขาดแคลนแรงงานชาวจีน ปัจจุบันภาคเกษตรญี่ปุ่นมีการพึ่งพาแรงงานจากต่างประเทศในรูปแบบ “ผู้ฝึกงานด้านเทคนิค” ซึ่งรวมถึงผู้ฝึกงานฯ จากประเทศจีนด้วย จากข้อมูลของกระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่นและ Japan Finance Corporation พบว่า ณ เดือนตุลาคม ๒๕๖๑ ญี่ปุ่นมีผู้ฝึกงานฯ ในภาคเกษตรประมาณ ๓๑,๐๐๐ คน ในจำนวนดังกล่าวร้อยละ ๒๑ เป็นผู้ฝึกงานฯ จากประเทศจีน มากเป็นอันดับที่ ๒ รองจากเวียดนาม ซึ่งผู้ฝึกงานฯ ดังกล่าวได้เดินทางกลับไปเยี่ยมภูมิลำเนาในช่วงเทศกาลตรุษจีนและไม่สามารถเดินทางกลับมาญี่ปุ่นได้เนื่องจากมาตรการจำกัดการเคลื่อนย้ายของรัฐบาลจีน และมาตรการป้องกันการแพร่กระจายโรคของรัฐบาลญี่ปุ่น โดยปัจจุบันเป็นช่วงเตรียมการสำหรับการเพาะปลูกผักที่จะลงปลูกในช่วงฤดูใบไม้ผลิ

๓) ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สถานการณ์การระบาดฯ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีนไม่สามารถเดินทางหรือยกเลิกการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศญี่ปุ่นซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวตามฟาร์มการเกษตรเชิงท่องเที่ยว เช่น ฟาร์มที่เปิดให้มีกิจกรรมเก็บผลไม้จากต้น และรวมถึงที่พักเชิงเกษตร นอกจากนี้นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเองยังหลีกเลี่ยงการเดินทางไปท่องเที่ยวตามฟาร์มฯ ที่ปกติแล้วมีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมาก

๔) การยกเลิกการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการแพร่กระจายของโรค เช่น จังหวัด Wakayama ยกเลิกการจัดการสัมมนาตลาดทางการเกษตร (GIAHS) ของญี่ปุ่น ซึ่งมีกำหนดจัดในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ และยังมีอีกหลายกิจกรรมที่ผู้จัดอยู่ระหว่างพิจารณาการจัดงาน

สาธารณรัฐเกาหลี ผู้ติดซื้อของสาธารณรัฐเกาหลีพบมากที่สุดในจังหวัดคยองกีโดซึ่งไม่ได้อยู่ในเขตเพาะปลูกหลักของประเทศ จึงทำให้ยังมีสินค้าเกษตรกระจายตามตลาดค้าส่งและปลีก อีกทั้งระบบการกระจายสินค้าของเกาหลี มีการรับผลผลิตทางการเกษตรเก็บที่อุณหภูมิต่ำตลอดการขนส่งเพื่อให้สามารถยืดอายุสินค้าและกระจายสินค้าออกจำหน่ายได้ตลอดปี ในช่วงแรกของการระบาดฯ ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไปซื้อวัตถุดิบกลับไปประกอบเองที่บ้าน หรือสั่งอาหารที่ปรุงสำเร็จมาทานที่บ้าน ความนิยมในการออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านลดลง ขณะเดียวกันจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง ส่งผลให้ร้านอาหารไม่มีลูกค้า วัตถุดิบประกอบอาหารในร้านไม่มีการหมุนเวียน คุณภาพอาหารลดลง ล่าสุดภายหลังมีรายงานตรวจพบผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมาก ณ เมืองแทกู ส่งผลให้ประชาชนตื่นตระหนก เกิดการกักตุนสินค้าอาหารแห้งและสด เนื้อสัตว์ ไข่ นม ในส่วนของพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ ยังมีการซื้อสินค้าเกษตรจากช่องทางออนไลน์ทดแทนการออกไปซื้อของตามห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่

๓. ผลกระทบต่อการนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศไทย

ญี่ปุ่น ปัจจุบันยังไม่ได้รับรายงานและยังไม่มีมาตรการว่าสถานการณ์การระบาดฯ ในญี่ปุ่นจะส่งผลกระทบต่อ การนำเข้าสินค้าเกษตรจากไทย อย่างไรก็ตามหากการระบาดฯ ในจีนมีความยืดเยื้อ รัฐบาลจีนคงมาตรการจำกัดการเคลื่อนย้าย และโรงงานแปรรูปผักไม่สามารถเปิดดำเนินการได้อีกครั้ง อาจมีความเป็นไปได้ว่าผู้ประกอบการญี่ปุ่นอาจหันไปหาสินค้าทดแทน ได้แก่ สินค้าที่ผลิตในประเทศ และสินค้าที่นำเข้าจากประเทศอื่น ทั้งนี้จากการตรวจสอบสถิติการนำเข้าผักในปี ๒๕๖๒ พบว่ามีสินค้าผักบางรายการที่มีการนำเข้าทั้งจากจีนและไทยในปริมาณมาก เช่น ชิง (ชิงสด ชิงดองเกลือ และชิงอื่นๆ) อย่างไรก็ตามจากการตรวจสอบปริมาณชิงที่นำเข้าจากจีนซึ่งผ่านด่านกักกันพืชในช่วง ๓ สัปดาห์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ พบว่ามีปริมาณ ๖๙๒,๘๐๒ กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจาก ๕๙๐,๗๑๔ กิโลกรัม หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๗ เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี ๒๕๖๒ จึงคาดว่ายังไม่ส่งผลกระทบต่อไทยในทันที ขณะเดียวกันหากสถานการณ์การระบาดฯ ในญี่ปุ่นทวีความรุนแรงอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณการบริโภคสินค้าเกษตรที่นำเข้าจากไทยรายการอื่นได้

ตารางที่ ๒ ปริมาณนำเข้าผักจากจีนและไทยปี ๒๕๖๒

รายการ	ปริมาณนำเข้าจากจีน (ตัน)	ปริมาณนำเข้าจากไทย (ตัน)
หอมใหญ่	๒๖๑,๕๓๙	๑,๕๗๗
ถั่วลันเตา	๒๒๙	๑๗๕
ชิงสด	๑๙,๕๖๒	๗๓๔
ชิง (ดองเกลือ)	๔,๔๕๗	๑๐,๔๖๙
ชิง (อื่นๆ)	๒๑,๓๓๐	๑,๖๑๐
ถั่วฝักยาวแช่แข็ง	๑๓,๕๘๙	๗,๒๘๘
ถั่วกระป๋องแช่แข็ง	๒๐,๗๙๔	๒๑,๕๕๖
ผักโขมแช่แข็ง	๔๖,๐๑๑	๒๔๓
ข้าวโพดหวานแช่แข็ง	๓,๗๗๕	๘,๗๙๘
ข้าวโพดหวานแปรรูป	๑,๓๑๗	๓๙,๑๗๖
หน่อไม้แปรรูป	๖๕,๒๕๘	๕๙๖

ที่มา: Vegetable Total and Aggregate Information Network

สาธารณรัฐเกาหลี ปัจจุบันยังคงมีนำเข้าสินค้าเกษตรจากไทย จากสถิติการนำเข้าในเดือนมกราคม ๒๕๖๓ มีทั้งที่นำเข้าเพิ่มขึ้น ได้แก่ มะม่วงมีมูลค่า ๒,๖๔๗ พันล้านเหรียญสหรัฐ ปริมาณ ๗๒๘.๑ ตัน เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับเดือนมกราคม ๒๕๖๒ ซึ่งมีมูลค่า ๒,๕๐๙ พันล้านเหรียญสหรัฐ ปริมาณ ๖๔๖.๖ ตัน และการนำเข้ากุ้งแช่เย็นแช่แข็งจากไทยเดือนมกราคม ๒๕๖๓ มีมูลค่า ๒,๒๗๗ พันล้านเหรียญสหรัฐ ปริมาณ ๒๑๐.๖ ตัน เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับเดือนมกราคม ๒๕๖๒ ซึ่งมีมูลค่า ๑,๙๗๘ พันล้านเหรียญสหรัฐ ปริมาณ ๑๘๓.๔ ตัน แต่สำหรับสินค้าที่มีสถิติการนำเข้าจากไทยลดลง ได้แก่ สินค้าไก่มีมูลค่า ๑,๗๐๑ พันล้านเหรียญสหรัฐ ปริมาณ ๕๗๗.๘ ตัน ลดลงเมื่อเทียบกับเดือนมกราคม ๒๕๖๒ ซึ่งมีมูลค่า ๑,๗๖๙ พันล้านเหรียญสหรัฐ ปริมาณ ๗๕๑.๒ ตัน และการนำเข้ามะพร้าวจากไทยเดือนมกราคม ๒๕๖๓ มีมูลค่า ๑๒ พันล้านเหรียญสหรัฐ ปริมาณ ๖.๙ ตัน ลดลงเมื่อเทียบกับเดือนมกราคม ๒๕๖๒ ซึ่งมีมูลค่า ๒๘ พันล้านเหรียญสหรัฐ ปริมาณ ๑๗.๕ ตัน

สำหรับการสอบถามข้อมูลจากบริษัทผู้นำเข้าสินค้าแปรรูปจากไทยพบว่า ปริมาณการนำเข้าสินค้าไทยลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นเดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นมา ช่องทางการจัดจำหน่ายและกระจายสินค้าที่ลดลง เห็นได้จากการซื้อสินค้าในร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์มาร์เก็ตขนาดเล็ก รวมไปถึงห้างขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตามในอนาคตหากสถานการณ์ยังไม่ดีขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจร้านอาหารที่ใช้สินค้าไทยเป็นวัตถุดิบ ปริมาณลูกค้าลดลง ซึ่งหากทางร้านไม่มีบริการออนไลน์จะส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการสินค้าไทยในสาธารณรัฐเกาหลีได้

จัดทำโดย

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงโตเกียว

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓